

แนวทางของศาสนาอิสลาม

เกี่ยวกับความตายและการปฏิบัติต่อคนไข้ในมรณวิถี¹

นุรุดดีน สาริมิง²

บทคัดย่อ

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่พระผู้เป็นเจ้า (อัลลอฮ์) ได้ทรงประทานลงมาสำหรับมวลมนุษยชาติ เพื่อให้ยึดมั่นและปฏิบัติตามในการดำรงชีวิต พระองค์ได้แต่งตั้งนบีผู้มหัศจรรย์ให้เป็นศาสนทูตให้มาเผยแผ่อิสลามตามคำสอนของพระองค์ ตามที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะ(หะดีษ)ของศาสนา

ช่วงชีวิตของมนุษย์ตามคำสอนของอิสลามมีห้าช่วง คือช่วงกำเนิดแห่งวิญญาณซึ่งเป็นช่วงกำเนิดครั้งแรกแห่งชีวิต ต่อจากนั้นเป็นช่วงกำเนิดของชีวิตในครรภ์มารดาซึ่งเป็นช่วงที่อัลลอฮ์ได้เป่าวิญญาณเข้าไปในตัวมนุษย์ตอนอายุในครรภ์ได้สี่เดือน แล้วจะพัฒนาเติบโตจนถึงวาระครบกำหนดคลอดออกมา และย่างเข้าสู่ช่วงชีวิตที่สามอาศัยอยู่ในโลกปัจจุบัน ซึ่งเริ่มตั้งแต่คลอดจนถึงวันตายจากโลกนี้ไป โดยมนุษย์ส่วนใหญ่จะมีอายุขัยประมาณ 60-70 ปี ช่วงกำเนิดอันดับที่สี่คือช่วงชีวิตแห่งโลกสุสาน ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันตายจนถึงวันฟื้นคืนชีพอีกวาระหนึ่งของมนุษย์ในวันปรโลก คือกยามะฮ์หรือวันอาคิเราะฮ์ ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายแห่งชีวิตของมนุษยชาติ โลกอาคิเราะฮ์เป็นโลกแห่งการตอบแทนและลงโทษ โดยมีสวรรค์และนรกเป็นสถานที่รองรับมนุษย์ ใครทำดีไปสวรรค์ ใครทำชั่วไปนรก และเป็นช่วงชีวิตที่นิรันดรและไม่มีการสิ้นสุด

มนุษย์ในคำสอนของศาสนาอิสลามประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสองส่วนคือส่วนที่เป็นร่างกายและส่วนที่เป็นวิญญาณ ร่างกายจะตายเมื่อถึงกำหนด ส่วนวิญญาณจะไม่ตายและไม่สลายแต่อย่างใด อัลลอฮ์เป็นผู้ให้มนุษย์เกิดและตาย อัลลอฮ์คือจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของมวลมนุษย์ พระองค์ทรงกำหนดอายุขัยของทุกคน พระองค์เท่านั้นที่ทรงทราบว่าใครจะตายเมื่อใด ที่ไหน อย่างไร อัลลอฮ์ห้ามไม่ให้มนุษย์อยากตาย แต่การตายนั้นเป็นข่าวดีและนำความสบายใจแก่บรรดาผู้ศรัทธา

¹ เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมระดับชาติ เรื่อง "จริยธรรมในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยในมรณวิถี" จัดโดยคณะแพทยศาสตร์ ร่วมกับโครงการศึกษาและวิจัย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย และภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ระหว่างวันที่ 26-27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535 ณ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² Drs. (Islamic Theology and Philosophy) อาจารย์ประจำภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เมื่อปรากฏมีผู้ป่วยในสังคมหรือในครอบครัว อิสลามได้ชี้แนะเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติของผู้ป่วยต่อตนเอง และข้อควรปฏิบัติของผู้ไปเยี่ยมผู้ป่วยไว้อย่างชัดเจน คือผู้ป่วยและทุกคนต้องตระหนักว่า แท้จริงการเจ็บป่วย และการหายจากป่วยนั้นเป็นอำนาจและสิทธิของอัลลอฮ์เพียงผู้เดียวเท่านั้น ผู้ป่วยที่อดทนต่อความเจ็บปวดย่อมได้รับการลดบาปและได้รับกุศลจากอัลลอฮ์ ผู้ป่วยต้องเอามือของตนวางลงบนส่วนที่เจ็บแล้วขอพรความเมตตา จากอำนาจการคุ้มครองของอัลลอฮ์ สำหรับผู้ไปเยี่ยมเยียนผู้ป่วยทั่วไปนั้น ต้องกล่าวหัตถ์และขอพรจากพระเจ้าเป็นเจ้าเพื่อให้หายจากอาการป่วยที่กำลังประสบ

สำหรับการปฏิบัติและดูแลรักษาผู้ป่วยที่อยู่ในมรณวินินั้น อิสลามได้เน้นให้ผู้ป่วยรำลึกถึงอัลลอฮ์เป็นหลัก หลังจากนั้นให้ขอพรให้แก่ผู้ป่วย พร้อมสอนให้เขาได้กล่าวประโยคบัญญัติตนว่า "ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์" ความว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์" เพื่อให้เป็นคำกล่าวสุดท้ายในการอำลาโลก นอกจากนั้นญาติหรือลูกหลานหรือผู้รู้ทั่วไปควรอ่านอัลกุรอานบทบทยาสินให้ฟังด้วย ทั้งนี้เพื่อสามารถปฏิบัติในสิ่งที่ได้กล่าวถึงข้างต้นได้อย่างถูกต้อง และเมื่อมีผู้ตาย คนที่อยู่ใกล้ชิดหรือผู้ที่ทราบข่าวการตาย ต้องกล่าวว่า "อินนาลิลาฮิ วะอินนาอิลัยฮิรอญิ" ความว่า แท้จริงพวกเราเป็นกรรมสิทธิ์แห่งอัลลอฮ์

คำสำคัญ : อิสลาม ผู้ป่วย ช่วงชีวิต ตาย พระเจ้า

Islamic Teaching on Death and Practices toward the Dying Persons

Nuruddin Sareming²

Abstract

Islam is the religion that God (Allah) gives to man to believe and practice in daily life. Allah appointed the Prophet Muhammad to disseminate the Islam basics according to Allah's order, as mentioned in the Holy Qur-an and Hadith.

According to the Islamic teaching, there are five periods of man's life. The first period is the origin of the spirit. This is the first period of man's life. The second period is the origin of life in mother's womb. In this period, God gives the spirit to man when it is four months in the mother's womb and it will grow until the time of birth. The third period is from the first day of birth until death. Mostly man's life is around 60-70 years. The fourth period is that in the grave which begins on the day one dies and enters the life after death. The last period of man is the Judgement Day or Akirah day. This period is that of reward and punishment. There are heaven and hell waiting for the dead. Those who have lived virtuously will go to heaven and those who have lived sinfully will go to hell. This period will last forever.

Man in Islamic teaching is composed of two parts : the body and the spirit. The body will die when the appointed time arrives, while the spirit will not die nor disappear. Allah gives man birth and death. Allah is the real purpose for all people; Allah determines the appointed term for every man. Only Allah knows when, where and how a person will die.

---

²Drs.(Islamic Theology and Philosophy); Department of Islamic Studies, College of Islamic Studies, Prince of Songkla University

Allah forbids man to desire death, but death is considered good news and brings happiness to all believers.

On sickness, there is clear Islamic guidance on how a sick person should behave himself and how visitors should behave. According to Islam, everyone must be reminded that illness and cures are within the power and right of Allah only. Sick persons who endure pain will be blessed and his sin will be reduced by Allah. The sick person must put his hand on the painful part of his body and ask for Allah's blessing. Visitors must greet the sick person and likewise ask for Allah's blessing to cure the sick person's illness.

Concerning practices and treatment for a dying person, Islam emphasizes the importance of reminding the dying person of Allah. After that visitors should give him best wishes and tell him to say "la-i-la-ha-illallah" which means "there is no other God except Allah" so that these are his last words before death. They should read surrah "Yaa-sin" to the dying person so that his nearest kin, his children, his grandchildren or the religiously educated people will be able to correctly practice as mentioned above. When there is death, those who are close to the death or those who know the news of death must say "In-na-lillahi Wain-na-ilaihi rajiun" which means "to Allah we belong and to him we return"

Key Words : Islam, sick persons, periods of life, die, God

ของมนุษย์ในช่วงกำเนิดครั้งแรกนี้ต่างได้ให้คำมั่นสัญญาและปฏิญาณตนยอมรับในความมีอยู่และเอกภาพของพระเจ้า (อัลลอฮ์) และจะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์อย่างสมบูรณ์ วิญญาณของมนุษย์เริ่มมีเมื่อใด มีมาอย่างไรและอยู่ที่ไหน เป็นอำนาจและความรอบรู้ของอัลลอฮ์เพียงผู้เดียวเท่านั้น มนุษย์ไม่มีสิทธิ์รูยละเอียดในเรื่องดังกล่าวได้ มันเป็นสิ่งที่อยู่เหนือกาลเวลา เหนือความสามารถการหยั่งรู้ของมนุษย์ ดังหลักฐานในอัลกุรอานที่ว่า

และพวกเขา(ชาวยิว)จะถามเจ้า (มุฮัมมัด)เกี่ยวกับวิญญาณจึงตอบเถิดว่า เรื่องวิญญาณนั้นเป็นไปตามการบัญชาขององค์อภิบาลของฉัน และพวกท่านจะไม่ได้รับความรู้ในเรื่องนั้นนอกจากเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (อัลอิสรออิล/17 : 85)

มนุษย์คู่แรกคืออาดัมและคู่ครองของท่านคือ นางฮาวา อัลลอฮ์ได้สร้างบุคคลทั้งสองจากดินและจากมนุษย์คู่นี้ อัลลอฮ์ได้ทรงให้มนุษย์สืบเผ่าพันธุ์จากเชื้ออสุจิจนเป็นรูปร่างที่สมบูรณ์แล้วพระองค์ทรงเป่าวิญญาณลงไปในร่างกายนั้น กระบวนการดังกล่าวนี้มีหลักฐานปรากฏในอัลกุรอาน ความว่า

และขอยืนยันว่าแท้จริงเรา (อัลลอฮ์)ได้ดลบันดาลมนุษย์มาจากดินแห่ง สนิทจากดินดำที่เปลี่ยนสภาพที่เป็นลม ดังนั้นเมื่อข้า(อัลลอฮ์)ได้ทำให้เขามีรูปร่างสมส่วน และข้าได้เป่าวิญญาณจากข้าเข้าไปในตัวเขาอย่างสมบูรณ์แล้ว ดังนั้นพวกเจ้าจงก้ม สujudคารวะ ต่อเขา (อัลหิญา/15 : 26,29)

และพระองค์ ทรงเริ่มบันดาลมนุษย์มาจากดิน หลังจากนั้นทรงดล-

บันดาลเผ่าพันธุ์ผู้สืบตระกูลของเขามาจาก น้ำ(อสุจิ)อันไว้เกียรติ หลังจากนั้นพระองค์ ทรงทำให้เขามีรูปร่างสัดส่วนที่สมบูรณ์ และทรงเป่าวิญญาณของพระองค์ลงไปในเขา และพระองค์ทรงบันดาลให้พวกเจ้าได้ยิน ได้เห็นและมีจิตใจสติปัญญา (อัลฮัจญะต/32 : 7-8)

ช่วงกำเนิดในโลกที่หนึ่งนี้มนุษย์ไม่สามารถรู้ ว่าเริ่มเมื่อใดและมีกระบวนการพัฒนาการอย่างไร

1.2 ช่วงชีวิตในครรภ์ของมารดา ชีวิตช่วงนี้เป็นการกำเนิดในโลกที่สองของมนุษย์ คัมภีร์อัลกุรอานได้อธิบายกระบวนการและพัฒนาการกำเนิดในครรภ์ของมารดาไว้ว่า

และอัลลอฮ์ทรงบันดาลพวกเจ้า จากดิน หลังจากนั้น (ได้สร้าง) มาจากเชื้อ อสุจิ...(ฟาฏีร/35 : 11)

หลังจากนั้น อสุจิก็กลายเป็น ก้อนเลือดก้อนหนึ่งแล้วพระองค์ทรงบังเกิด แล้วก็ทรงทำให้สัดส่วนที่สมบูรณ์ (อัลกิยามะฮะฮ/75 : 38)

พระองค์ทรงสร้างมนุษย์มาจาก ก้อนเลือด (อัลอะลัก/96 : 2)

และขอสาบานว่าแท้จริงเราได้ สร้างมนุษย์ (นับีอาดัม) มาจากธาตุแท้ของ ดินหลังจากนั้นได้บันดาลเขาให้เป็นเชื้ออสุจิ อยู่ในที่พักที่มั่นคง (มดลูก) หลังจากนั้นเราได้บันดาลเชื้ออสุจิให้กลายเป็นก้อนเลือด และเรานับดาลก้อนเลือดให้กลายเป็นก้อน เนื้อแล้วเราทำให้ก้อนเนื้อกลายเป็นกระตุก แล้วให้มีเนื้อหุ้มกระตุก หลังจากนั้นเราได้ เป่าวิญญาณให้เขากลายเป็นกำเนิดอื่นในอีกรูปร่างหนึ่ง (อัลมุอ์มีนะฮะฮ/23 : 12-14)

ชื่อว่า "รอกีบ" และ "อาติด" ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสในอัลกุรอานไว้ว่า

*ไม่ว่าคำพูดใดที่เขากล่าวออกมา
ตามนอกจากใกล้ตัวของเขามีรอกีบและอา
ติด (มลาอิกะฮ์ที่พร้อมบันทึก) เป็นผู้เฝ้าคิด
ตาม (ก๊อฟ /50 : 18)*

ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงย้ำให้มนุษย์ประกอบแต่ความดีตามที่อัลลอฮ์ได้ทรงชี้แนะแนวทางชีวิตไว้ในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ของนบีมุหัมมัด คือลา ดังความจากโองการอัลกุรอานที่ว่า

*แท้จริงเราได้ชี้แนะแก่เขาซึ่งแนว
ทาง (การดำรงชีวิต) และบางทีเขาก็เป็นผู้
กตัญญูและบางทีเขาก็เป็นผู้เผลอ (ต่อ
อัลลอฮ์) (อัลอินซาน/76 : 3)*

เมื่อมนุษย์ถึงวาระที่จะต้องจบชีวิตตามความประสงค์ของอัลลอฮ์แล้ว จะมีมะลาอิกะฮ์แห่งความตายมาปลิดชีวิตของมนุษย์ ดังหลักฐานที่ว่า

*จงกล่าวแก่ผู้ห่มมัต มละกุล
มาต ซึ่งได้รับมอบหมายเกี่ยวกับพวกเจ้าจะ
ปลิดชีวิตของพวกเจ้า หลังจากนั้นพวกเจ้าก็
ต้องกลับคืนสู่องค์อภิบาลของพวกเจ้า
(อัลฮัจญ์/32 : 11)*

จากโองการดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าเมื่อมนุษย์ตายแล้ว ชีวิตมนุษย์จะไม่สิ้นสุดแต่ต้องกลับสู่อัลลอฮ์ ผู้อภิบาลอีกวาระหนึ่งในช่วงกำเนิดหรือโลกที่สี่และห้า

ชีวิตบนโลกนี้เป็นช่วงชีวิตที่มนุษย์จะต้องทำ ความเพียรและต่อสู้อย่างที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความผาสุกแห่งชีวิตทุกรูปแบบ และที่สำคัญที่สุดคือความเพียรเพื่อให้ได้มาซึ่งความยอมรับและอนุญาตของอัลลอฮ์ (มีรฎอติลละฮ์) ทำความเพียรเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์แบบตามความประสงค์

ของอัลลอฮ์สุบทานะฮฺวะตะอะลาหรือของอิสลามอันเป็นหนทางที่ประเสริฐยิ่ง และเพื่อความสุขในโลกปัจจุบัน โลกสุสาน(บَرซัค) และปรโลก(อาคิเราะฮ์)

1.4 ช่วงชีวิตในสุสาน (กุบร์ หรือ บَرซัค) ช่วงชีวิตนี้เป็นช่วงที่สี่ของมนุษย์ การตายจากโลกนี้เป็นการสิ้นสุดของร่างกายอันเป็นส่วนที่เป็นรูปธรรมของทุกคนเท่านั้น ร่างกายของมนุษย์จะเน่าเปื่อยกลายเป็นธาตุดินอีกวาระหนึ่ง แต่วิญญาณของมนุษย์ไม่ตาย ไม่สลายและจะคงอยู่ตลอดไป คนที่ตายจะถูกสอบสวนลงโทษโดยมะลาอิกะฮ์ที่ชื่อว่า มุงกัรและนากีร ท่านรสูลล่อฮ์ได้แจ้งเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

*แท้จริงบ่าวของอัลลอฮ์นั้น เมื่อ
ถูกวางลงไปในหลุมฝังศพ และมีตรสหาย
ของเขาได้กลับกันหมดแล้ว ความจริงเขาจะ
ได้ยิน (แม้แต่) เสียงรองเท้าของพวกเขาที่
กระทบพื้น จะมีมะลาอิกะฮ์สองท่านมาหา
เขา แล้วจับเขาลุกขึ้นนั่ง และมะลาอิกะฮ์ทั้ง
สองท่านก็กล่าวว่า "ท่านเคยพูดอย่างไรใน
ตัวชายท่านนี้" หมายถึงนบีมุหัมมัด คือลา
ส่วนบ่าวของอัลลอฮ์ที่เป็นผู้มีศรัทธา(มุอ์มิน)
ก็จะกล่าวตอบว่า ข้าพเจ้าได้ให้คำสัตย์
ปฏิญาณว่า แท้จริงเขาเป็นบ่าวและเป็น
ศาสนทูตประกาศศาสนาของอัลลอฮ์ จะมีผู้
กล่าวแก่เขาว่า ท่านจงดูที่อยู่ของท่านในชุม
นรก แท้จริงอัลลอฮ์ได้เปลี่ยนให้ท่านมีที่อยู่
ในสวรรค์ เพราะชายผู้นี้ และเขาก็ได้แลเห็น
สถานที่ทั้งสองแห่งนั้น ส่วนบ่าวของอัลลอฮ์
ที่เป็นกาฟิร (ผู้ไม่ศรัทธา) หรือเป็นคนหน้า
ไหว้หลังหลอก จะมีผู้กล่าวแก่เขาว่า ท่าน
เคยกล่าวอย่างไรแก่ชายผู้นี้ เขาจะกล่าวว่า
ข้าพเจ้าไม่รู้แต่ข้าพเจ้าเคยพูดเหมือนกับที่ผู้*

คืนเคยพูดกัน จะมีผู้กล่าวว่าท่านไม่รู้และไม่ตามและเขาจะถูกตีด้วยกระบองใหญ่ที่ทำจากเหล็กครึ่งหนึ่ง เขาจะส่งเสียงร้องขนาดที่ผู้ที่อยู่ใกล้ๆจะได้ยินนอกจากมนุษย์และญิน (รายงานโดยหาคิน) (อรุณ บุญชม และ มรวาน สะมะฮุน : 239)

ช่วงเวลาของโลกที่สี่นี้จะยาวนานเท่าใดนั้น อยู่เหนือปัญญามนุษย์ แต่มันจะมีวันสิ้นสุดเมื่อโลกที่ห้ามาถึง ดังที่อัลลอฮ์ได้แจ้งไว้ว่า

ต่อมาแท้จริงพวกเจ้าก็ต้องตาย
อย่างแน่นอน หลังจากนั้นพวกเจ้าก็จะถูก
ฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกในวันอาคิเราะฮฺ (อัลมูร
มิญม/23 :15-16)

โลกที่สี่นี้เริ่มต้นแต่วันตายจนถึงวันที่พวกเขาถูกฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ในวันอาวสาน(กียามะฮฺ) นบีมุหัมมัดได้ชี้แจงเกี่ยวกับชีวิตและเหตุการณ์ในโลกสุสานไว้ว่า

แท้จริงคนตายนั้นเมื่อถูกฝังลงสู่หลุมฝังศพแล้วเพื่อนๆของเขาได้พากันกลับบ้าน และแท้จริงเขาได้ยินเสียงร่ำไห้ของพวกเขา หลังจากนั้นมลาอิกะฮฺมายังเขา (ผู้ตาย) แล้วนั่งพร้อมกล่าวกับเขาว่าอะไรที่เจ้าจะกล่าวกับผู้ชายผู้นี้ (หมายถึงนบีมุหัมมัด) สำหรับคนมุอฺมิน (ผู้ศรัทธา) ก็จะกล่าวว่า ข้าขอปฏิญาณว่าเขาคือบ่าวของอัลลอฮ์และเป็นศาสนทูตของพระองค์ และแล้วมลาอิกะฮฺจะกล่าวกับเขาว่า จงดูสภาพการดำรงชีวิตของเจ้าบนโลกนั้น แท้จริงอัลลอฮ์ได้เปลี่ยนมันเป็นสถานที่อยู่อาศัยในสวรรค์ หลังจากนั้นเขาก็ได้ถูกทำให้เห็นสองสิ่งนั้นทั้งหมด ส่วนคนที่ไม่นับศรัทธาไม่ใช่มุอฺมิน (ไม่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์) และคน

มุนาฟิก(คนกลับกลอก)จะตอบว่าไม่รู้ ข้าได้กล่าวตามสิ่งใดที่คนส่วนมากกล่าวกัน หลังจากนั้น (มลาอิกะฮฺ)จึงกล่าวกับเขาว่า คิดว่าเจ้าก็คงไม่รับรู้ในเรื่องใด ๆ แล้วเขาถูกตีด้วยวัสดุที่เป็นเหล็ก และเขาจะร้องไห้ด้วยเสียงดัง ซึ่งทุกสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขาได้ยินยกเว้นญินและมนุษย์ (รายงานโดยมุคอริจากอะบีเกาะตาดะฮฺจากอะนัส) (อรุณ บุญชม และมรวาน สะมะฮุน : 239)

จากหะดีษดังกล่าวสรุปได้ว่าในโลกสุสานนั้น มนุษย์ก็ต้องรับผลจากการกระทำของเขา รับผลตอบแทนความดีด้วยความสุขสบาย และผลตอบแทนความชั่วด้วยความทุกข์ทรมาน

1.5 ช่วงชีวิตในปรโลก(อาคิเราะฮฺ) ชีวิตในโลกนี้เป็นวาระสุดท้ายของมนุษย์ โดยเริ่มด้วยการสิ้นสุดของชีวิตในโลกปัจจุบันและของโลกสุสาน ชีวิตที่ตายจะถูกให้ฟื้นขึ้นมาใหม่ โดยที่อัลลอฮ์จะเป็นผู้ดลบันดาลวิญญาณกับร่างกายขึ้นอีกวาระหนึ่ง หลังจากนั้นมนุษย์จะถูกสอบสวน และรับผลตอบแทนจากความประพฤติที่ปฏิบัติในโลกปัจจุบัน สถานที่รองรับสำหรับเป็นที่อาศัยของมนุษย์ในโลกสุดท้ายมีเพียงสองแห่งเท่านั้น คือสวรรค์และนรก สวรรค์เป็นสถานตอบแทนผู้ที่ยำเกรงภักดีและสวามิภักดิ์ต่อพระผู้เป็นเจ้า ส่วนนรกเป็นแดนโทษสำหรับผู้ปฏิเสธและกลับกลอกต่ออัลลอฮ์ ชีวิตในสวรรค์เต็มไปด้วยความผาสุกอันยิ่งใหญ่ ในทางตรงกันข้าม ความทุกข์ทรมานอันปวดร้าวและความเจ็บแสบอย่างที่สุดเป็นผลตอบแทนชานรก เหตุการณ์ในโลกอาคิเราะฮ์เป็นอย่างไร อัลลอฮ์ได้ทรงแจ้งแก่นมนุษย์อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างจากอัลกุรอานบางโองการแจ้งว่า

และแท้จริงวันอาวสานแห่งโลกนี้
จะต้องมาถึงอย่างแน่นอน โดยไม่มีข้อสงสัย

ใด ๆ ทั้งสิ้น และแท้จริงอัลลอฮ์จกทรงให้ผู้ที่
อยู่ในหลุมฝังศพทั้งมวลฟื้นคืนชีพขึ้นมา
(อัลหัจญ์/22 : 7)

บรรดาผู้ศรัทธาและปฏิบัติความ
ดีสำหรับพวกเขา ย่อมได้รับสวรรค์อัน
สถาพรเป็นสิ่งที่ต้องรับด้วยเหตุแห่งความ
ประพฤติ(ที่ดีงาม)ของพวกเขาและส่วนผู้ชั่ว
ช้านั้นที่พำนักของเขาคือนรก (อัลสะฮะ
ดะฮ์/32 : 19-20)

และต้องมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งช้อย่าง
แน่นอน จากนั้นบรรดาผู้ที่อยู่ในพำนักฟ้าและ
ผู้ที่อยู่ในแผ่นดินก็จะล้มตายทั้งสิ้น ยกเว้น
แต่ผู้ที่อัลลอฮ์ทรงประสงค์ หลังจากนั้นก็มี
การเปลี่ยนแปลงในสิ่งช้อยีกครั้งหนึ่ง พลันพวกเขา
ทั้งหมดก็ถูกขยับขึ้นยืนมองดู และแผ่นดินได้
ส่องแสงเป็นประกายด้วยรัศมีแห่งองค์
อภิบาลของมัน และผลบันทึกลงได้ถูกกางวาง
ลงพร้อมทั้งบรรดาศาสดาและบรรดาผู้เป็น
สักขีพยานก็ถูกนำตัวมา และมีการตัดสิน
ระหว่างพวกเขาเหล่านั้นด้วยความยุติธรรม
และพวกเขาไม่ได้รับความอุมยติธรรม และ
ทุก ๆ ชีวิตย่อมได้รับการตอบแทนในผลงาน
ที่เขาได้กระทำไว้อย่างครบถ้วนและพระองค์
ทรงรอบรู้อยิ่งในสิ่งที่พวกเขากระทำไว้ และ
บรรดาพวกเขาไม่ศรัทธาทั้งหลายจะถูกไล่ต้อน
เข้าสู่รณญะอันนัมเป็นกลุ่ม ๆ จนกระทั่ง
เมื่อพวกเขามาถึงมัน ประตูของมันก็จะเปิด
ออก และบรรดาผู้เฝ้ารณญะกล่าวแก่พวกเขา
ว่า "(เมื่อก่อนนั้น) มิได้มีศาสนทูตมา
ประกาศแก่พวกเจ้าดอกหรือ ศาสนทูตเหล่า
นั้นแกล้งโง่งการต่าง ๆ ขององค์อภิบาลของ
พวกเจ้าแก่พวกเจ้า และพวกเขาประกาศ
เตือนพวกเจ้าไว้แล้วถึงกับการเผชิญวันนี้

ของพวกเจ้า" พวกเขาตอบว่า "ถูกแล้ว
ศาสนทูตได้มาประกาศจริง แต่ที่ว่า
ประกาศิตแห่งการลงโทษได้อุบัติขึ้นจริงแล้ว
แก่มวลผู้ศรัทธา" มีผู้พูดกับพวกเขาว่า
"พวกเจ้าจงเข้าประตูรณญะอันนัมเถิด โดย
เข้าประจำอยู่ในนั้นตลอดกาล แท้จริงมัน
เป็นที่พำนักของบรรดาผู้ห้อยเยโสทั้งมวล
และบรรดาผู้ยำเกรงต่อผู้อภิบาลของเขา ได้
ถูกเชิญตัวเข้าสู่สวรรค์เป็นกลุ่ม จนกระทั่ง
เมื่อพวกเขาได้มาถึงสวรรค์ และประตูของ
มันถูกเปิดแล้ว ผู้เฝ้าสวรรค์ก็กล่าวแก่พวกเขา
ว่า "สันติสุขจงประสบแก่พวกท่านทั้ง
หลายเถิด พวกท่านเป็นผู้บริสุทธิ์" ดังนั้น
เชิญพวกท่านเข้าพำนักในสวรรค์โดยตลอด
กาลเถิด"(อัลซุมัร/39 : 68-73)

2. องค์ประกอบหลักของมนุษย์กับความเจ็บ ป่วย

ศาสนาอิสลามได้กำหนดว่า มนุษย์ประกอบ
ด้วยองค์ประกอบที่สำคัญสองประการคือร่างกายและ
วิญญาณ ร่างกายคือส่วนที่เป็นรูปธรรม สามารถมองเห็น
และสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสของมนุษย์ได้ ใน
ร่างกายมีเลือด เนื้อ กระดูกและน้ำเป็นต้น ส่วน
ประกอบของร่างกายมีชีวิตและจะเจริญงอกงามได้
เนื่องจากอิทธิพลขององค์ประกอบฝ่ายวิญญาณ ถ้าไม่
เพราะวิญญาณที่มีอยู่กับกายแล้ว ร่างกายก็จะเป็น
เหมือนสิ่งไร้ชีวิต เช่น หิน ดิน ทราย เป็นต้น (H.Bey
Arifin, 1985 : 20)

องค์ประกอบทางด้านวิญญาณของมนุษย์มี
ชื่อที่เรียกต่างกันตามบทบาทของตัวมันเอง เช่น ใน
บางโอกาสจะเรียกว่า "ชีวิต" ตามบทบาทของความมี

ชีวิตของมนุษย์ บางครั้งจะเรียกว่า “ความคิด” หรือ “ปัญญา” ตามบทบาทของการมีความคิดมีความสามารถในการเรียนรู้และใช้เหตุผล มีความทรงจำและการมีจินตนาการของมนุษย์ บางครั้งจะเรียกว่า “จิตใจ” หรือ “ใจ” ตามบทบาทของการมีความรู้สึก รู้สำนึก รู้สึกมีสุข มีทุกข์ มีความรัก มีความเคารพ ความนับถือ ความคิดถึง ความชอบ ความเกลียด ความขัง บางครั้งก็เรียกว่า “อารมณ์” ตามบทบาทที่มีความต้องการความอยากได้เป็นต้น (H.Bey Arifin, 1985 : 21)

สะยิด สะบิก (Sayid Sabiq) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ร่างกายของมนุษย์สามารถเคลื่อนไหวและสัมผัสสิ่งต่างๆ ได้ จิตวิญญาณของมนุษย์สามารถค้นพบ สามารถจำ คิด รู้ ต้องการ การเลือกสรรหา ความรัก ความเกลียด เป็นต้น (Sayid Sabiq, 1986 : 364)

องค์ประกอบของมนุษย์ทั้งสองส่วนดังกล่าวต่างก็มีความต้องการเป็นการเฉพาะส่วน ร่างกายมีความต้องการในปัจจุบันชีพทั้งสี่ประการ คืออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค เพื่อการอยู่รอดและเจริญเติบโต วิญญาณก็มีความต้องการในความรู้ ความศรัทธา ต้องการแนวทางแห่งศรัทธาและการปฏิบัติในการดำรงชีวิตของตนทั้งสำหรับในโลกปัจจุบัน และหลังจากการตาย คือโลกสุสานและปรโลก วิญญาณของมนุษย์เมื่อถูกกำเนิดมาแล้วก็จะยืงตลอดไปอย่างอมตะ ส่วนร่างกายจะดับสลายเมื่อตายแต่จะฟื้นขึ้นอีกเป็นวาระสุดท้ายในวันปรโลก

เมื่อมนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและวิญญาณ มนุษย์ก็จะประสบกับความเจ็บป่วยทั้งสอง

ด้าน และถ้าองค์ประกอบใดได้รับความกระทบกระเทือนหรือเจ็บป่วยแล้วองค์ประกอบอีกด้านหนึ่งก็จะพลอยผิดปกติหรือได้รับผลกระทบด้วยแต่ลักษณะของความเจ็บป่วยต่างกัน และต้องการการบำบัดรักษาที่แตกต่างกันไปด้วย ยารักษาโรคทั่วไปจะช่วยบำบัดรักษาความเจ็บป่วยของร่างกาย แต่ถ้าจิตหรือวิญญาณประสบความเจ็บป่วย สิ่งหนึ่งที่จะช่วยรักษา คือศาสนาหรือความศรัทธา ความเชื่อ ทั้งนี้เพราะยาคานานี้จะสามารถใช้รักษาได้ดีสำหรับบรรดาผู้ศรัทธา ส่วนผู้ไร้ศาสนาหรือมีศรัทธาน้อยนั้น นับเป็นการลำบากเหลือเกินที่จะบรรเทาอาการเจ็บป่วยทางใจของเขาได้ และอาจจะยิ่งทวีเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากความหวาดระแวง กระวนกระวายและความกลัววามันปการการกล่าวในลักษณะนี้มีได้หมายความว่าปฏิเสธคุณประโยชน์ของยา อิสลามส่งเสริมให้ใช้ยาในการรักษาโรค ทั้งศาสนาและยาต่างมีความจำเป็นต่อการรักษาโรคของมนุษย์

3. ความตาย

อิสลามได้ชี้แจงให้มนุษย์มีความเข้าใจเรื่องความตายหลายประการดังต่อไปนี้

3.1 พระผู้เป็นเจ้าทรงเป็นผู้ให้มนุษย์เกิดและให้มนุษย์ตาย และพระองค์คือจุดหมายของทุกสิ่งทุกอย่าง ดังพระดำรัสของพระองค์ที่ว่า

แท้จริงเรา (อัลลอฮ์) ทำให้มีชีวิต และทำให้สิ้นชีวิต และยิ่งเราคือเป็นจุดหมาย (ของทุกสิ่ง) (กอฟ/50 : 43)

และอัลลอฮ์ไม่ผ่อนผัน (ความตาย) แก่ชีวิตใดทั้งสิ้น เมื่อถึงกำหนดของมัน... (อัลมุนาฟิฏม/63 : 11)

และไม่มีสิทธิสำหรับชีวิตใดที่จะตาย นอกจากโดยการอนุมัติของอัลลอฮ์เท่านั้น ทั้งนี้เป็นลิขิตที่ถูกกำหนดการที่แน่นอน... (อาลิอิมรอน/3 : 145)

...และพระองค์ (อัลลอฮ์) ส่งบรรดาผู้บันทึก (มะลาอิกะฮ์) ความดีความชั่วมายังพวกเขา จนเมื่อความตายได้มาถึงคนหนึ่งคนใดในพวกเขาแล้ว บรรดาทูตของเราก็จะทำให้เขาสิ้นชีพโดยพวกเขา (มะลาอิกะฮ์) ไม่ได้ทำบทพร่องแต่ประการใด (อัลอันอาม/6 : 61)

3.2 พระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้ทรงกำหนดอายุขัยของมนุษย์ ดังพระดำรัสของอัลลอฮ์ที่ว่า

...และไม่มีผู้สูงอายุคนใดจะถูกยึดอายุออกไป และไม่มีผู้ใดถูกตัดทอนอายุให้สั้นลง นอกจากมีปรากฏอยู่แล้วในบันทึก (ของอัลลอฮ์) แท้จริงสิ่งนั้นเป็นเรื่องง่ายตายสำหรับอัลลอฮ์ (ฟาฏีร/35 : 11)

... (อัลลอฮ์) ทรงกำหนดเวลาแห่งอายุขัยไว้ และอายุขัยก็เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้ ณ พระองค์ (อัลอันอาม/6 : 2)

...เมื่ออายุขัยของพวกเขาได้มาถึงพวกเขาก็ไม่สามารถขอผ่อนผันให้ล่าช้าแม้แต่สักยามเดียว และพวกเขาไม่สามารถขอเร่งเวลาให้ล่วงเร็วเข้ามาก็ได้ (ยูनुส/10 : 49)

แต่ละประชาชาติจะไม่สามารถขยับอายุขัยของตนเองให้สั้นลง และไม่สามารถขอยืดเวลาของอายุขัยออกไป (จากกำหนดที่มีอยู่แล้ว) สักยามเดียว (อัลมูอมีนูน/23 : 43)

3.3 อายุขัยของมนุษย์ปัจจุบัน หมายถึง มนุษย์ทุกคนตั้งแต่แรกเกิดมีกำหนดเป็นต้นมา หรือที่เป็น

ประชาชาติของท่าน ส่วนมากจะมีอายุขัยอยู่ระหว่าง 60-70 ปี หรืออาจจะมากหรือน้อยกว่าบ้าง แต่มีเป็นส่วนน้อย ดังที่นบีกล่าวไว้ว่า

อายุขัยของประชาชาติของข้าพเจ้านั้นอยู่ระหว่างหกสิบถึงเจ็ดสิบปี และมีจำนวนน้อยของพวกเขาที่มีอายุเกิน (น้อยหรือมาก) กว่านั้น (รายงานโดยติรมีซี) (อรุณ บุญชม และมรวรรณ สะมะฮุน : 216)

3.4 มนุษย์ไม่สามารถรู้ได้ว่าที่ใดและเมื่อใดเขาจะตาย เรื่องนี้อยู่ในความรอบรู้ของอัลลอฮ์เท่านั้น ดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า

...และไม่มีชีวิตโดยอัมรฺรู้ได้ว่า ณ

แผ่นดินใดที่เขาจะตาย (ลูกมาน/31 : 34)

ท่านนบี คือลา สอนไว้ว่า :

...ไม่มีผู้ใดทราบได้ว่า ณ สถานที่แห่งใดที่เขาจะถูกฝัง นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น (รายงานโดยบุคอรีและอะฮฺมัด)

3.5 มนุษย์ทุกคนต้องรำลึกถึงความตายให้มาก ดังที่ท่านนบีมีหุหมัดได้กล่าวไว้ว่า.

...ท่านทั้งหลายจงระลึกถึงความตาย

ให้มาก ๆ (รายงานโดยติรมีซีและนาสาอี)

(อรุณ บุญชม และมรวรรณ สะมะฮุน : 214)

3.6 ห้ามไม่ให้มนุษย์อยากตาย ถ้าจำเป็นจริง ๆ เมื่อมีความทุกข์มากก็ให้วิงวอนหรือขอพรต่ออัลลอฮ์ ดังที่ท่านนบี คือลา สอนไว้ว่า

คนใดคนหนึ่งจากพวกท่าน จงอย่าให้มีความรู้สึกอยากตาย เพราะเพนภัยที่ประสบกับเขา ถ้าหากถึงขั้นที่จำเป็นอยากตาย ก็ให้เขากล่าววิงวอนว่า "โอ้อัลลอฮ์ พระผู้เป็นเจ้าขอได้โปรดให้ข้าพเจ้ามีชีวิตอยู่ (ต่อไป) ถ้าหากการมีชีวิตอยู่นั้นเป็นผลดีแก่

ข้าพเจ้าและได้โปรดให้ข้าพเจ้าตายถ้าหากความตายนั้นเป็นผลดีแก่ข้าพเจ้า" (รายงานโดยผู้รายงานทั้งห้า) (อรุณ บุญชม และ มัรวาน สะมะฮุน : 213)

...ขอพรว่า "โอ้อัลลอฮ์ ได้โปรดยืดอายุของข้าถ้าหากว่าการมีชีวิตต่อไปดีขึ้นสำหรับข้า และจงให้ข้าตายเร็วที่สุด ถ้าหากว่าการตายเป็นสิ่งที่ดีสำหรับข้า (รายงานโดยบุคอรีย์และมุสลิม) (Muhammad Fuad Abdul Baqi, 1982 : 1021)

3.7 ความตายคือข่าวดีและความสบายใจสำหรับผู้ศรัทธา แต่เป็นสิ่งที่น่ากลัวและน่าเกลียดสำหรับผู้ไม่ศรัทธา ดังที่ท่านนบี คือลา ได้สั่งสอนไว้ว่า

"เล่าจากอบีอากตาอะห์ (ร.ด.) ว่าแท้จริงท่านรสูลุลลอฮ์ คือลา นั้นได้มีศพบยกผ่านท่านไป ท่านได้กล่าวว่า "สบายและได้รับความสบายจากเขา" พวกเขา (เหล่าอัครสาวก) ได้กล่าวว่า "โอ้ท่านรสูลุลลอฮ์ ที่ว่าสบายและได้รับความสบายจากเขาคืออะไร ท่านนบีมักกล่าวตอบว่า "บ่าวที่เป็นมุฮ์มิน (ผู้ศรัทธา) จะได้รับความสบายจากความเหนื่อยในโลกนี้...(รายงานโดยบุคอรีย์มุสลิมและนาฮาอี) (อรุณ บุญชม และมัรวาน สะมะฮุน : 216)

...ผู้ใดที่ศรัทธานั้น เมื่อความตายมาเยือน เขาจะได้รับข่าวดีด้วยความยินดีและโปรดปรานของอัลลอฮ์ และจะไม่มีสิ่งใดที่เขาพอใจนอกจากสิ่งที่อยู่ ณ เบื้องหน้าของพวกเขา ดังนั้นจะมีความปรารถนาที่จะพบกับอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์ก็ปรารถนาที่จะพบกับเขา และแท้จริงผู้ทรยศ (ไม่ศรัทธา)

นั้น เมื่อความตายได้มาเยือนเขา เขาจะได้รับข่าวดีด้วยการลงโทษ และทุกข์ทรมานของอัลลอฮ์ ไม่มีสิ่งใดที่เขารังเกียจยิ่งกว่าจะพบอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์ก็รังเกียจที่จะพบเขา (รายงานโดยหาคิน นอกจากอะบูดาวูด) (อรุณ บุญชม และมัรวาน สะมะฮุน : 213)

จากหลักฐานทั้งหมดได้ชี้ให้เห็นว่า การเจ็บและการตายของมนุษย์นั้นเป็นการกำหนดจากพระเจ้าเป็นเจ้า พระองค์ได้กำหนดอายุขัยของมนุษย์โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในระหว่างอายุ 60-70 ปี มนุษย์ไม่รู้ว่าเขาจะตายที่ไหน เมื่อใด อิสลามห้ามมิให้มนุษย์อยากตาย ทุกคนต้องรำลึกถึงความตายให้มาก ๆ คำสอนดังกล่าวสามารถชี้ นำมนุษย์ให้สำนึกตัวอยู่เสมอว่าแท้จริงตัวเองอยู่ในเส้นทางของมรณวิถีตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อทุกคนได้เตรียมตัวเตรียมใจและพร้อมที่จะกลับสู่พระเจ้าเป็นเจ้า เมื่อสามารถบรรลุถึงจุดประสงค์ดังกล่าวแล้ว จะทำให้ผู้นั้นพร้อมที่จะเผชิญความตายและเขาจะรอคอยด้วยความยินดี เพราะการตายเป็นสิ่งที่ดีและเป็นความสุขสบายสำหรับศรัทธา

4. การปฏิบัติต่อคนป่วยทั่วไปและคนป่วยในมรณวิถี

อิสลามได้ชี้แนวทางเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ข้อควรปฏิบัติของผู้ป่วยต่อตนเอง ข้อควรปฏิบัติในการเยี่ยมคนป่วยทั่วไป และคนป่วยในมรณวิถี ดังต่อไปนี้

4.1 การเจ็บและการหายป่วยเป็นสิทธิของอัลลอฮ์เพียงผู้เดียวเท่านั้น อิสลามได้สอนให้ทุกคนเชื่อว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมาจากอัลลอฮ์และจะกลับสู่อัลลอฮ์ทั้งหมด ความเจ็บป่วยและการบำบัดความ

เจ็บป่วยทั้งหมดถูกกำหนดให้มีขึ้นโดยอัลลอฮ์ ดังที่
พระองค์ทรงตรัสในอัลกุรอานไว้ว่า

พระองค์ทรงรู้ดีว่า ต่อไปอาจมี
บางคนในหมู่ของพวกเจ้าจะมีผู้ป่วย (อัลม-
ซัหมิล/73 : 20)

...เมื่อข้า (นบีอิบรอหีม) ป่วย
พระองค์อัลลอฮ์ทรงให้ข้าหายป่วย (อิซซุอะ-
รอฮ์/26 : 80)

4.2 ผู้ป่วยที่อดทนต่อความเจ็บปวดย่อมได้
รับการลดบาปและได้กุศล เนื่องจากความอดทนเป็น
ส่วนหนึ่งของศรัทธา เพราะฉะนั้นผู้ที่อดทนต่อการ
พิสูจน์ของอัลลอฮ์ถือว่าเป็นลักษณะของการศรัทธา
ต่ออัลลอฮ์อย่างหนึ่ง ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นการ
สมควรยิ่งที่ผู้อดทนจะได้รับการปลดเปลื้องในบาปที่
เป็นมลทินของคน และได้รับบุญกุศล ดังที่นบีได้มี
กระแสนอนไว้ว่า

ผู้ใดเจ็บป่วยหนึ่งคืนและเขา
อดทนและยอมรับว่ามาจากอัลลอฮ์ แน่หนอน
เขาจะได้รับออกมาจากมวลบาปของเขา
ประดุจดังที่มารดาของเขาได้กำเนิดเขามา
(รายงานโดยอัลหะกิมแลอิตติรุมิชี) (มัรวาน
สะมะฮุน : 30)

บุคคลใดประสบภัยหนึ่ง ๆ และเขา
ระลึกถึงภัยของเขานั้นโดยเขากล่าวว่า "อิน
นะลิลลาหิ วะอินนาอิลัยหิรอะญูญ" (ทุกสิ่ง
มาจากอัลลอฮ์และจะกลับสู่อัลลอฮ์อีก) และ
แม้สัญญาของเขานั้นได้ล่วงหน้าไว้แล้ว
(ต้องประสบสิ่งอื่น)อัลลอฮ์ก็จะบันทึกกุศล
ให้แก่เขาเท่าสิ่งนั้นในวันที่เขาประสบภัย)
(รายงานโดยอิบนุมาญะฮฺ) (มัรวาน สะมะ-
ฮุน : 32)

เมื่อมุอ์มิน (ผู้ศรัทธา) เจ็บป่วย
อัลลอฮ์จะปลดปล่อยเขาจากบาปทั้งหลาย
ประดุจดังไฟปลดปล่อยเนื้อร้ายของเหล็ก
(รายงานโดยบุคอรี, อิบนุอิมบาน อัฏฏอบ
รอณี จากอะฮฺชะฮฺ) (มัรวาน สะมะฮุน : 33)

เมื่อว่าคนหนึ่งป่วยใช้หรือออก
เดินทางอัลลอฮ์จะบันทึกกุศลให้เขาเทียบ
เท่ากับที่เขาเคยปฏิบัติ (ความต่าง ๆ) ใน
ยามสุขภาพดีและเมื่ออยู่ประจำท้องถิ่น (ไม่
ได้เดินทางไปไหน) (รายงานโดยบุคอรีและ
อะฮฺมัด) (มัรวาน สะมะฮุน : 34)

4.3 การปฏิบัติตนของผู้ป่วย ผู้ป่วยต้องเอา
มือของตนเองวางบนส่วนที่ตนเจ็บ แล้วให้ขอพร(ดูอา)
จากอัลลอฮ์ ท่านนบี คือสา เคยปฏิบัติเป็นตัวอย่างใน
เรื่องนี้ คือเมื่อท่านป่วยท่านจะเอามือของท่านเองวาง
บนส่วนที่ท่านรู้สึกเจ็บปวด หลังจากนั้นท่านได้ขอพร
สามครั้ง คำขอพรดังกล่าวมีความว่า

ในนามของพระเจ้า เป็นเจ้า
(อัลลอฮ์) ฉันได้อยู่ภายใต้การคุ้มครองและ
ในอำนาจปกครองของพระองค์จากความ
ร้ายแรงของโรคที่ฉันกำลังประสบ และที่ฉัน
กำลังเจ็บปวด (รายงานโดยมุสลิม) (Hasan
Al-Banna, 1985 : 156-157)

4.4 ข้อควรปฏิบัติเมื่อไปเยี่ยมคนไข้ทั่วไป
อิสลามได้ให้แนวทางการเยี่ยมผู้ป่วย ดังที่ปรากฏใน
วจนะของท่านนบี คือสา ดังต่อไปนี้

"ไม่ว่ามุสลิมคนใดก็ตามที่เยี่ยม
ผู้ป่วยที่ยังไม่ถึงกำหนดตาย แล้วเขาอ่านว่า
(ข้าพเจ้าขอต่ออัลลอฮ์ผู้เกรียงไกรให้ทรง
บำบัดท่าน)(หายจากป่วยนี้)" (รายงานโดย
ติรมิชี) (มัรวาน สะมะฮุน : 444)

เมื่อท่านนบี คือลา ได้ไปเยี่ยมเพื่อนที่กำลังป่วย ท่านจะขอพรจากพระเจ้าเพื่อให้เขาหายจากป่วย มีความว่า

ไอ้อัลลอฮฺ (พระเจ้า) จงได้โปรดให้โรคของเขายกเลิก ไอ้ผู้ทรงปกป้องขุบเลี้ยงมนุษย์ ขอได้โปรดให้เขาหายเกิด เพราะแท้จริงผู้ทรงให้หายป่วยที่แท้จริงคือพระองค์เพียงผู้เดียวเท่านั้น จะไม่มีการหายป่วยเว้นแต่การที่พระองค์ให้หายเท่านั้น และเป็นการทำให้หายโดยปราศจากความเจ็บปวด หลังจากนั้นท่านนบีได้นำมือของท่านลูบผู้ป่วยพร้อม ๆ กับปลอบใจ เพื่อความสบายใจของผู้ป่วย (รายงานโดยมุคอริ) (Hasan Al-Banna, 1985 : 157-158)

นอกจากนั้นจะต้องกล่าวทักทายผู้ป่วยด้วยถ้อยคำที่ดีพร้อมขอพรในสิ่งที่ดีให้เขา เพราะท่านนบี คือลา เคยสอนไว้ว่า

...เมื่อท่านทั้งหลายได้มายังผู้ป่วยหรือผู้ตาย ท่านทั้งหลายจงกล่าวว่า "ดี" เพราะความจริงบรรดามะลาอิกะฮ์นั้นจะกล่าว (เสริม) ด้วยคำว่า "อามีน" ให้แก่สิ่งที่ท่านทั้งหลายกล่าวขอ (รายงานโดยผู้รายงานทั้งห้ายกเว้นมุคอริ) (อรุณ บุญชม และมรวาน สะมะฮุน : 214)

4.5 ข้อควรปฏิบัติต่อผู้ป่วยในมรณวิถี ในการเข้าเยี่ยม ตลอดจนการรักษาผู้ป่วยที่ใกล้ตายหรืออยู่ในมรณวิถี อิสลามได้เน้นเรื่องการรำลึกถึงพระเจ้าเป็นเจ้าเป็นหลัก หลังจากนั้นเป็นการขอพรสิ่งที่ดีให้กับผู้ป่วย ท่านนบี คือลาได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างมีรายงานไว้ว่า

เล่าจากท่านอะนัส รฎิยัลลอฮูอันฮู ว่า แท้จริงท่านนบี คือลา ได้เข้าไปพบ

ชายหนุ่มคนหนึ่งขณะที่กำลังจะตาย ท่านนบี ได้กล่าวว่า ท่านพบตัวท่านเองเป็นอย่างไรบ้าง ชายผู้นั้นตอบว่า ข้าพเจ้าหวังที่จะพบอัลลอฮฺ ไอ้ท่านรَسُولุลลอฮฺ และแท้จริงข้าพเจ้ากลัวบาปของข้าพเจ้า ท่านรَسُولุลลอฮฺ จึงได้กล่าวว่า : ทั้งสองสิ่งนี้ (ความกลัวและความหวัง) มันจะไม่ร่วมอยู่ในจิตใจของบ่าวในสภาพอย่างนี้ นอกจากอัลลอฮฺจะมอบสิ่งที่เขาหวังให้แก่เขา และอัลลอฮฺจะมอบความปลอดภัยให้แก่เขาจากสิ่งที่เขากลัว (รายงานโดยติรมิซ) (อรุณ บุญชม และมรวาน สะมะฮุน : 214)

...ท่านทั้งหลายจงสอนคนที่ใกล้จะตายของท่านด้วยคำว่า "ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮฺ" (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ) เพื่อว่าคำนั้นเป็นถ้อยคำสุดท้ายที่อำลาโลก) (รายงานโดยมุคอริ) (อรุณ บุญชม และมรวาน สะมะฮุน : 214)

การอำลาโลกด้วยถ้อยคำดังกล่าวนี้สำคัญอย่างไร ท่านนบี คือลา ได้กล่าวไว้ว่า

...ผู้ใดที่ปรากฏว่าคำพูดสุดท้ายของเขาคือคำว่า "ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮฺ" เขาได้เข้าสวรรค์ (รายงานโดยอะบูดาอูด ติรมิซ และฆะกิม) (อรุณ บุญชม และมรวาน สะมะฮุน : 214)

นอกจากการนำผู้ป่วยที่จะตายให้กล่าวคำดังกล่าวข้างต้น ท่านนบี คือลา ได้แนะนำให้มุสลิมอ่านบทหรือสุเราะฮ์ฮุญาฮ์ในอัลกุรอานให้แก่ผู้ป่วยฟังด้วยดังที่ท่านนบี คือลา ได้สอนไว้ว่า

...ท่านทั้งหลายจงอ่านสุเราะฮ์ฮุญาฮ์ให้แก่คนที่ใกล้จะตายของพวกเขา (รายงานโดยอะบูดาอูด นะซารี และอะฮมัด

อินุหัมบัต) (อรุณ บุญชม และมัวร์วาน

สะมะฮุน : 215)

บทยาสีน คือบทหนึ่งของอัลกุรอานที่อัลลอฮ์ได้ประทานลงมาให้แก่ท่านนบี คืออลา ขณะที่ท่านฟ่านกอยู่ที่มีภรรยา ส่วนคำว่า "ยาสีน" เป็นคำที่ประกอบด้วยอักษรอาหรับตัว "ยา" และตัว "ซีน" ซึ่งไม่มีผู้ใดทราบความหมายที่แท้จริงเว้นแต่อัลลอฮ์แต่ผู้เดียวเท่านั้น บทยาสีนนี้ประกอบด้วยโองการหรืออายะฮ์ทั้งหมด 83 โองการ..57 และเป็นบทที่ 36 ของอัลกุรอาน

การดูแลคนไข้ (มุสลิม) ในมรณวิถี จะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากมุสลิมที่สามารถจะกล่าวถ้อยคำที่ดีให้แก่เขา หมายถึงการพาดพิงในหลักการศาสนาอิสลาม โดยยึดในอัลลอฮ์ให้เหนือทุกสิ่ง สามารถให้ความหวังในชีวิตที่จะไปสู่อัลลอฮ์ ผู้ซึ่งมีอำนาจและสิทธิอย่างแท้จริงในตมมนุษย์ สามารถอ่านบทยาสีนในอัลกุรอานให้แก่ผู้ป่วยได้ และสามารถสอนให้ผู้ป่วยกล่าวคำปฏิญาณตนซึ่งเป็นคำกล่าวยอม

รับในความเอกของพระผู้เป็นเจ้าด้วยคำว่า "ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์" มีความว่า "ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์" เมื่อผู้ป่วยจบชีวิตลงก็ให้ผู้ที่ดูแลและผู้ที่ทราบข่าวการตายกล่าวว่า "อินนาลิลลาฮิ วะอินนาอิลัยฮิรอญูมุน" ดังที่อัลลอฮ์ทรงตรัสในอัลกุรอานไว้ว่า

คือบรรดาผู้ที่ไม่มีมีเคราะห์ร้ายมา

ประสบแก่พวกเขา (มีการเสียชีวิตหรือสูญเสียสิ่งอื่น) พวกเขา ก็กล่าวว่า "อินนาลิลลาฮิ วะอินนาอิลัยฮิรอญูมุน" (แท้จริงพวกเราเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์และแท้จริงพวกเราจะกลับไปยังพระองค์) (อัลบะเกาะเราะฮ์/2 : 156)

เมื่อชีวิตจบลงแล้ว อิสลามได้กำหนดพิธีกรรมเกี่ยวกับการจัดการศพอีกหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การจัดสภาพศพ การอาบน้ำศพ การห่อศพ การละหมาด และการฝังศพ

บรรณานุกรม

มัรวาน สะมะอูน. ม.ป.ป. *อัลกุรอานฉบับแปลภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : ส.วงศ์เสงี่ยม.

—————. ม.ป.ป. *อัลหะดีษ ชุดที่ 1 และ 2* กรุงเทพฯ : ส.วงศ์เสงี่ยม.

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย. 2535. *ความหมายอัลกุรอานเป็นภาษาไทย*. ภาค 1-3 กรุงเทพฯ :
สมาคมฯ. *

อรุณ บุญชม และมัรวาน สะมะอูน. ม.ป.ป. *หะดีษขอเฮียะฮฺ*. กรุงเทพฯ : ส.วงศ์เสงี่ยม.

อับดุลการีม และอับดุลฮากีม วันแอะเลาะ. ม.ป.ป. *ความรู้เกี่ยวกับหะดีษ*. กรุงเทพฯ : ส.วงศ์เสงี่ยม.

An-Nadwi, Abu Hasan Ali Al-Hasany. 1983. *Riwayat Hidup Rasulullah Saw*. Surabaya : Bina
Ilmu.

Fatokurhaman. n.d. *Al-Haditsun Nabawi*. Jilid 2, Kudus : Menara.

Razak, H.A and Lathief, H. Rais. 1980. *Terjemahan Hadis Shahih Muslim*. Jakarta : Pustaka.

Arifin, H.Bey. 1985. *Hidup Sesudah Mati*. Jakarta : Kinta.

Usman, H.M.Ali. 1970. *Manusia Menurut Islam*. Bandung : Mawar.

Hamka. 1984. *Pelajar Agama Islam*. Jakarta : Bulan Bintang.

Al-Banna, Hasan. 1985. *Dzikir dan Do'a yang di Ajarkan Rasulullah Saw*. Jakarta : Media
Dakwah.

Rathomy, Moh Abdai, tr. 1981. *Hadis Shahih Bukhari*. Surabaya : al-Asriyah.

Abdul Baqi, Muhamad Fuad. 1982. *Al-lu'lu wal Marjan*. H.Salim Bahreisy, tr. Surabaya : Bina
Ilmu.

Sabiq, Sayid. 1984. *Aqidah Islam*. Moh. Abdai Fathomy, tr. Bandung : Diponogoro.

Zaini, Syahminan. 1984. *Mengenal Manusia Lewat Al-Qur'an Menurut Qur'an*. Surabaya :
Bina Ilmu.

Yusof, Sukmadjaja Asyarie-Rosy. 1984. *Indeks Al-Qur'an*. Bandung : Pustaka.